لوړ خیالونه او
ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تاًلیف

د

ارواښاد استاد ګل پاچا الفت

جرمني ۲۰۱۱ میلادي کال
www.ulfat.de

فهرست

سر ليك :	مخ:
آزادي	۱
اجتماعي عيبونه	۲
ګل ويل	۲
شيږ زره کاله پخوا	۳_۲
حضرت محمد (ص)	۴_۳
خيال او اميد	۵
له مرګه نه ويريږم	۵
د غم خوښي	۶_۵
دژوند لوبه	۶
پوهه	۶
هرچا وځورولم	۶
زما تراني	۷
د هوسونومرګ	۷
د شاعر حال	۷
شاعرته	۸
ادب او محبت	۸
دحقيقت اظهار	۸
پيغمبر	۹
د نيکانو ارمان	۹
قبراوګل	۹
افتخار	۱۰
څه غواړم؟	۱۰
دبډای فقر	۱۲_۱۱
هيرول	۱۲
له هرچانه لري	۱۲
د شاعر خوشبختي	۱۲
تسلي	۱۳
هابيل اوقابيل	۱۳
سخاوت	۱۳
بی اسري	۱۴

سرليك:	مخ:
خلک اوشاعر	۱۴
انسان	۱۵_۱۴
په انګلستان کی	۱۵
غويی	۱۵
دټاګور نغمي	۱۷_۱۶
شاعر او پرښته	۱۸_۱۷
غم اوخوشحالي	۱۸
پارلمان	۱۸
ژوند	۱۹
قوت اوجرئت	۱۹
تاريخ	۱۹
لوړه پايه	۱۹
بدبختي	۲۰
عقل	۲۰
ترقي او تکامل	۲۰
دژوند ضروري شرط	۲۰
علم او اخلاق	۲۱
فکراو احساسات	۲۱
تمسخراو ترحم	۲۲
دخلکو انتظار	۲۲
خطرناک	۲۲
د ژوندانه مخ اوشا	۲۳
ليونتوب اوحماقت	۲۳
په ځان باور	۲۳
تعصب	۲۳
ځان وپيژنه	۲۴
شخصيت	۲۴
بقاء	۲۴
کب	۲۵_۲۴
هغه چي دنياته رانغله	۲۵

فهرست

سرليك:	مخ:
خڼکه به يو	۲۵
ستاسو فکر	۲۵
که طبابت ترقي وکړي	۲۶
څه غواړئ	۲۶
پوه اوناپوه	۲۶
ليونی	۲۶
مرګ	۲۷
روح	۲۷
افلاطون	۲۷
زموږپوهه	۲۷
بدي خبرې	۲۸
انساني سلوک	۲۸
انساني کمال	۲۸
د فکرروزنه	۲۸
ښکليتوب	۲۸
ښايست	۲۹
سياست مدار	۲۹
غولول	۲۹
فکرپه شعر کښې	۲۹
بدبختي اوشعر	۲۹
عشق او سعادت	۲۹
پوهه او عشق	۳۰
ښووڼځی	۳۰
دفکر پانګه	۳۰
معرفت	۳۰
علم او علما	۳۰

سر ليك:	مخ:
ځان ښودل	۳۰
دښه کار علت	۳۰
تاج اوقلم	۳۱
مطبوعات او تاريخ	۳۱
حکومت او روزنامه	۳۱
دځان سعادت	۳۱
ځان مسعود ګڼل	۳۱
اجبار او اختيار	۳۱
عقل اوزړه	۳۲
کينه او مينه	۳۲
احتمالي مصيبت	۳۲
لياقت لرل	۳۲
شهامت	۳۲
لوی خلک	۳۲
اجتماع	۳۳
د جنګ اساس	۳۳
نجيبه غريزه	۳۳
شهرت اوشرافت	۳۳
هديه قبلول	۳۳
هيرول	۳۳
ځان غوښتنه	۳۴
مکررات	۳۴
نيکي	۳۵_۳۴
دطيبعت قوانين	۳۵
انساني تکليف	۳۵
ژوند	۳۶_۳۵

فهرست

سرليك:	مخ:	سر ليك:	مخ:
هيرول	۳۶	لويه اشتباه	۳۹
حكمت اوسعادت	۳۶ـ۳۷	افتخار	۳۹
انشا	۳۷	غضب او شهوت	۳۹
مطالعه اوتفكر	۳۷ـ۳۸	دوستي	۳۹ـ۴۰
خوی او خصلت	۳۸	ښكلا	۴۱
دوستانه مناسبت	۳۸	وحشي اومدني انسان	۴۱
بدي اوضرر	۳۸		

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

وربځي پورته په هوا کښې دي، څاڅکاني ښکته په زمکه کښې.
هغه څه چه په هسکو وريځو کښې شته په ژورو څاڅکانو کښې هم شته.په دغو اوبو باندې
هم هماغه تنده ماتيږي.
د لوړ خيال او د ژور فکر نتيجه يوه ده.
ته! يا خپل نظر ډير لوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډير سر ښکته کړه!
د شاعر او فيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجروکښې اچوئ؟

څه حق لرئ چې دغه آسماني نغمه وا ل له ګوښه ځايونو، له چينو اولښتيو، دسپيدو له رڼا او د ونو له څانګو څخه بيلوئ او د ژوند پانګه ترېنه اخلئ.

انسانه ! ته په رښتيا دا ګومان لرې چې لوی خدای دغه ښايسته مخلوق ته دا وزرونه او ښکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته يې وشکوې؟

آيا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟

آخر دغو بېګناهو څه کړي دي چې ټول عمربه ستاپه زندان کښې تېروي.

دا څه معلومه ده چې د دغو بېګناه بنديانو سرنوشت زمونږله سرنوشت سره نه دی تړلی.

دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغيو آه به دظالمانو حاکمانو په څېر په مونږ را ونه ګرځي اومونږ به ونه ځوروي.

آه - هيڅوک نه پوهيږي چې په دغه جهان کښې زمونږ له کړو نه څه نتيجه ولاړيږي؟

زمونږ له هغو جنايتونو چې په خندا او خوشحالۍ انجام مومي د اسرارو په چارراهۍ کښې څه پيداکيږي.

کله چې دشنه اسمان سپک وزره مرغا ن چې ددې لوېې فضا الوتلو ته پيدا دي په پنجروکښې ايساروئ، هغه وخت چې دآسمان دنيلي درياب ښايسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې يوه ورځ به ددوی په وينو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسيږي.

ايا تاسو دا فکرنه کوئ چې هر چېرته چې يو بندي دظلم اوستم له لاسه فرياد کوي خدای ورته په رحم او مهربانۍ ګوري؟

دخدای لپاره د شنو فصلونو اوکښتو نوکونجي دغو بنديانو ته وسپارئ.

بلبلان ازاد کړئ مرغۍ خوشې کړئ.

دغه ښکلي پنجرې چې دزينت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځړيږي په ډېر دقت وګورئ.

دجهان هغه تله چې تاسې يې نه وينئ دوه پلې لري.

همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې دزندانو او جيلو نو تور اهنين سيخونه ترينه جوړيږي.

د اسمانونو، د چمنونو، دسيندونو بې ازاره لارويو ته زيان مه رسوئ او ازادی ته يې په احترام وګورئ.

ددغو ببوزلو اوبې ګناهو ازادي مه ايساروئ چې د تقدير اوسرنو شت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړی.

هغه چې د ظالمانو له ظلمه فرياد کوي پخپله هم ظلم اوتېری کوي.

انسانه! ته په رښتيا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟

که دغسې وي نو بيا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتې.

ظالمه! ولې فرياد کوې چې په ماباندې ظلم او تېری کوي.

لږ څه خودغه بيوزلی بندي وګوره چې سيوری يې په تاباندې پريوتی دی.

دغه قفس ته خو لږ غوندې ځيرشه چې ستاپه کورکښې ځوړند دی او ته نه پوهيږې چې ددې پنجرې دسيخونو ترشا چې اوس په کښې يو بې ګناه مرغه نغمه سرايي کوي ديوه زندان اساس اوبنياد ايښودل کيږی.

((هوګو))

اجتماعي عیبونه

هغه څوك چې له ټولو اجتماعي عیبونو یعنې له خو دپرستۍ، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هېڅکله ژوند و نه کړی شي.

(ګوستا ولوبون)

ګل ویل

ګل بوراته ویل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کېږم مګر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلی شې، سره له دې ماواتا یوپه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته ګل وېل کېږي افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مګرته دومره لرې ځې چې زه درسره ملګرتیا نشم کولی.

ته همیشه په ګلونو کښې پرواز کوې زه یوازې د خپل سیورۍ ننداره کوم چې د لمرله ګرزېدو سره زما شاو خا ګرځي.

ته ځې اوبیا راځې بیابېرته ځې اود بل ځای قصد کوې مګر ماوینې چې هرسحر پخپل ځای تینګ ولاړیم او اوښکې تویوم.

بوراګله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانه ټینګه پاته شي یاته ماغوندې خپلې نبلې په زمکه کښې خښې کړه یاماته بنې او وزرونه راکړه چې تاغوندې والوزم او له تا سره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کېږي چې سرې دسړو په وژله لګیا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق دګلونو او دښایسته مرغیو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته راوبولي مګر دغه دمینې پیغامونه د خلقو له زړونو څخه دلیو نتوب اثرنه وړي.

له ډېره وخته دځمکې د خلکو زورره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیداشویده.

ډېره موده کېږي چې دملتونو خوړه او جذابه موسیقي دجنګ او جګړې ساز او سرود دی.

ډېر وخت دی چې افتخار د ویرو ونکې خپسکې بڼه پیداکړیده چې په دیو هیکله ارابه په لاره تېرېږي او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندی چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکبختي له ډېرې مشکل پسندۍ نه کار اخلي اوهغه وخت بې وچولی غوریدلی وی چې خلک ووايي ((ځوځانونه وژنو)) اوس باید دسعادت ګټلو لپاره د جنګ نغاره وډ نګیږي.

هر چېرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبو لوګي اولوخړې پورته کېږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنګ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو دروښولو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داټول کارونه یوازې دقومونو دمشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لاپه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځناوراو مرغان لاد جنګ په میدان کښې زموږ په وینو او هډوکوپسې ګر ځي اودغه اقایان پو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په ننني دنیاکښې هېڅ ملت نه غواړي چې یو بل ملت خپل ګاونډ ووینې.

هغه کسان چې ددوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتیجه ده هره ورځ د قهر اوکینې احساس زموږ په روح کښې تقویه کوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....

ښایي چې له یوه سیوری لاندې ارام کښیناستل دیوې چینې خوړې او به څښل، له یوې ګنې او ګورې ونې لاندې له خپلو رؤیاسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زیات خوند د خپلو وروښو په وژله کښې مومي.

هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پیغام جهان ته راوړی، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرایي کوي دغه جګړه مار انسان دوژلو او وینو تویولو په فکر کښې وي. او له کینې نه کاراخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې دعمر وروستۍ سلګۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازېګر زېړی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کېږي.

دی به تل په فکر کښې ډوب و او په هېڅا به یې پروه نه اچوله.

چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وایه.

په رېره کښې یې شل ویښتان سپین نه لیدل کیده او زهېر تیاپې ورځ په ورځ زیاتېده.

کله به چې اوښانو اوبه څښلې دی به ورته وردیده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځېدې چې ده به دخپل تره او ښان څرول.

هروخت به د خدای په درګاه کښې په زار او نیاز مشغول و.

خوراک یې ښخې لږ و او ډېر ځله به یې په نس پورې تیږې تړلې.

پخپل لاس به یې خپلې میږې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښیتناست او خپل کالي به یې پخپله ګنډل.

د ځوانۍ قوت یې نه وپاته، ډېرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډېرو او ږدو ورځوکښې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د درې شپینو کالو وچې ناخاپه تبه پرې راغله.

هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې ناز ل شوی و، ټو ل یې ولوست. داسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې وویل:

دازما دژوند وروستۍ ورځ ده ته په دې پوه شه چې یې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کښې جهاد وکړه.

دی ډېر آرام معلومیده مګر نظربې د هغه لوړ پرواز عقاب غوندې وچې د لوړې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.

په دغه ورځ هم د ی د هر وخت په شا ن دلمانځه لپاره مسجد ته راغی اوپه حضرت علي پې تکيه کړې وه، مومنان او مسلمانان وريسې راروا ن وو او په مخکې پې مقدس بيرغ رپيده.

چې مسجد ته ورسيده رنګ پې الوتی و او خلکوته پې وويل:

ای خلکو! که چېرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له يو ړانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.

چا ورته وويل د خدای(ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوريدله ستا په خبرو پې باور راغی او په ايمان مشرف شو. کله چې ته دنيا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړېدل.

مګر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او و پې ويل: اوس زما وروستی ساعت رارسيدلی دی او د آسمان پرښتې زما په باب کې مجلس لري.

غوږکېږدئ او واورئ! که ما ستاسو کوم يوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅېږي او پخوا له دېنه چې زه له جهانه لاړ شم ما ته دی ښرته راوګرځوي او همداغه څه دې را ته و وايي.

که مې څوك وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې پې هغه لړګی حاضرينو ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته يوه بوډۍ ناسته وه او وری پې وريشلې هغې چيغه کړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بيا و ويل: ای خلکو! په خدای ايمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظيم سرونه ټيټوئ، د ميلمنو پالنه کوئ پرهېز ګار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندې غلی او په فکر کښې شو بيا پې ورو ورو ګامونه واخستل او و پې ويل: ژوندو خلکو! زه بيا تاسو ټولو ته وايم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پياله نوش کړم زما ګناه چې ما کړی وي را په ياد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر يوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلئ.

خلك له ده نه غلي او نيولي په ځنګ تېرېدل، ده د ابوالفدا[ء] له څاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس پې و مينځل، يوه سړې ترېنه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او وپې ويل: «د حساب فيصله دلته ښه ده نه په قبر کښې» خلکو په ډېره مينه په هغسې نظر لکه چې کوتره پې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډېره موده د دوئ د داډ او اميد مرکز و.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډېر خلك د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه پې په ويښه تيره کړه سحر چې سپيدې و چاودې ده و ويل: ابوبکره! زه نور د پاڅيدلو توان نه لرم پاڅيره ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بي بي عايشه(رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آيتونو په اوريدلو مشغول ؤ چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به پې په ورو ورو شروع شوی آيت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژړل او چا خپله ژړا نشوه تينګولی.

نژدې ماښام ؤ چې عزرائيل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه پې وغوښتله.

د خدای (ج) استازې و ويل: پرېږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندې يو عجيب ځليدونکی برق ليده.

عزرائيل (ع) ده ته وويل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی پې.

ده و ويل: زه د حق دعوت ته لبيك وايم له دغه وينا سره دی ورېږدېده او د يوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې ښرته پاته شوې او حق ته پې ځان وسپاره.

«هو ګو»

خيال او اميد

د آسمان په لونړو کښې کومه يوه ډېره ښه ده؟ زه هر څوک خپلې عقيدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډېر ځای ورکوم چې تل په پرواز کښې ده او خيا ل ورته وايي... دې ښکې جنۍ ډېر ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړيدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نياز مينې لور ته اجازه ورکړيده چې هر څه بې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښايسته او ګلالۍ جنۍ کله د ګلو تاج په سر باندې ايښی د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کښې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لوری او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شيره بې ځان مړوي.

يو وخت له خورو ورو څڅو سره خپله سپينه ښه زوروړې سيلۍ ته سپاري او په دغه حين کښې د سحر د سپيدو سپينه جامه يا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره ګړی د خلکو په نظر کښې بيله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښيګڼه بايد هېڅکله هيره نکړو چې موږ بې د دغې وفا دارې جاودانې پېغلې په ملګرتيا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت بې دد ې له سرنوشت سره په يوه ملکوتي پيوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلی بخشش بايد ډېر خوشحاله اوسو او دا ښايسته حوره ډېره وستايو.

د زړه په کورکښې دکور د ميرمنې ځای بايد دېته پرېږدو او ډېر پام وکړو چې هغه بدګذرانه او بدخو يه خوابشې يعنې عقل ددې ښکلې نازنينې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه يوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه دد ې له خورسره هم زه ډېره تينګه علاقه لرم.

خوربې له دېنه لږ څه لويه او جدي شانته ده چې ((اميد)) ورته وايي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډېرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما دژوند ډيوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي.

(ګوته)

له مرګه نه ويرېږم

له مرګه نه ويريږم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مرې زه به ووايم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته و وايي ديوه تن ژوند ستا له لاسه تريخ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپو هان بې له ملنډو په نور څه نه پوهيږي

زه غواړم هغه څوک وستايم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنګ سره اورته ځان غورځوي.

دعشق په شپوکښې چې دژوند نیا لګي کر ل کېږي او د حیات ډیوه لاس په لاس ګرځي دسپیني سپوږمۍ په لیدلو ستاپه روح کښې یو مرموز هیجان پیداکیږی، ته بیا خپل ځان دتورتم په زندان کښې بندي نه وینې ځکه چې هر ه ګړۍ دیوه مقام ارزو درسره وي.

ته بیا داوږدې لارې او دګران سفرله غمه خلاصیږې او خپله اروا په بیره د نور اوصفا چینې ته استوې چې دشوق په لمبه لکه پتنګ ځان ستي کړي.

ترڅو چې په دغه نکته پوه نشې ((مړشه چې ژوندی شې)) په دغه تورتم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسیږې

(ګوته)

دژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زړونه تړلي وو، اوپه غم اوښادۍ کښې ملګري وو.

په وارو وارو مو دښځې او میړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعووته ووزي.

ډېرځله مو یو له بل سره وخندل، ددوو مینو غوندې مو یو د بل په مخ دمینې لاسونه راښکل، شو خي مووکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.

په اخرکښې مو د ورو په شان په ځنګلونو او کښتونوکښې د الاداد اوپټپټاني لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاینه)

پوهه

دپو هې قوت ته وزرونه مه پیداکوئ، بلکه څه سرپ ورپورې وتړئ.

(بیکن)

هرچا وڅوررولم

ځینو پخپل عشق وڅوررولم، ځینو په کینه زما زړه ازار کړ.

چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله.

چا زما د شرابو په پیاله کښې دکینې زهر توی کړه.

مګرله هرچانه هغه چا ډیروڅوررولم چې نه یې راسره کینه پیداشوه او نه مینه.

(هاینه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړلې دي.
ولې به نه وي لړلې آیا تا زما دزندګۍ په جام کښې زهر توی نه کړه؟
زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي، ولې به نه وي لړلې ایا زه پخپل زړه کښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آیا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کښې ځای نه لرې ای زما دلداره!

(هاینه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوند ی یم.
ما خپل زړه له خوړو او خوندورو رؤیاؤ څخه وشکاوه او مړنشوم.
اوس ما ته بې له رنځ تېرولو او غم خوړلونه نور څه نه دي پاته.
زماغلی اوچوپ زړه د همیشه لپاره دامیدو له تودوالي محروم دی
زما د سرنوشت طوفانونو زما دژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه یوازې له نا امیدۍ او افسر ده ګۍ سره مخامخ یم او د نجات وروستۍ ګړی ته ګورم.
زه هغه وچه پاڼه یم چې منی اوخزان یې لیدلی مګر دا لا په لغړ ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه یې رېږدوي.
(پوشکین)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او ارام دی.
دی هم د نورو غوندې په خوړو او او بو پسې هڅه کوي او د وګړو په شان په ډېرو وړوکارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سریدنه غلې وي او هېڅ غږ تربنه نه خېژي.
زړه یې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتذلو خوښیوسره یې تعلق وي.
لنډه داچې د جهان بې هنره خلکو غوندې عادي ژوند لري.
کله چې نا څا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه کښې څه واچوی روح یې لکه ګربته چې له درانه خوبه پا څیږي رېږدي او له دغه احمقانه وخت تېرولو څخه خوابدی کیږی.
د جهان له عادي شور او غوغا څخه تښتي او خپل سر د خلکو نا څیزه بوتانو ته نه ټېټوي، بلکه په ډېر وقار او ټینګکار له دغه عالمه کناره کیږي د ډکو سیندونو په موجونو او د ځنګلوپه شاعرانه زمزمو پسې روانیږي

"پوشکین"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولېږه! ځکه چې دمدح او تحسين نغاره ژرغلې کېږي.
داحمقانو او بېشعوره خلکو خندا او وينا ته غوږ مه ږده!
تل غلی جدي او ټينګ اوسه!
ته پادشاه يې بايد د شاهانو غوندې په انزواکې ژوند وکړې.
ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبيعت يې درښيي.
ته د خپلو هغو انديښنو او خيالاتو محصول چې په تا باندې ډېرقدر لري خلکو ته وړيا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات يې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي يې ځکه چې هېڅوک ستا په باب کښې تا غوندې سختګېرنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آياته پخپل کارپخپله خوښ يې؟ ايا ستاړره خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بيا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لاړې توکړی چې په محراب کښې يې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پايې ولړزوي.

(پوشکين)

ادب او محبت

پام يې نه و، ددې په ځای چې په ډېر ادب راته تاسو ووايي په ډېره مينه يې راته وويل:
((ته)). په دغه وخت کښې د خوشحالۍ او خوشبختۍ خيا ل زما مضطرب ا وپريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې يې ترې واخستله.
زه او س د هغې په مخکې ولاړيم او يوه شيبه تربنه سترګې نشم اړولی.
په خوله وايم ای ښکلې پېغلې (تاسو) څومره په ادب ياست مګرپه زړه کښې وايم: ته پرما باندې څومره ګرانه يې.
" پوشکين"

دحقيقت اظهار

که زه د حقيقت په اظهار کښې زيان ووينم پرو انشته خو چې حقيقت زما د چوپوالی په وجه زيان ونه ويني.
" مترلينګ"

پیغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.

په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده ګرځېدم.

هغه پرښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې یې چې له خوب اوخیاله سپکی وې زماسترګوته رانژدې کړې.

ما د وار خطا ګربتې غوندې خپلې سترګې پرانیستې.

د هغې لاس زما دغوږونو له څنګه تېرشو زماپه غوږونو کښې ناڅاپه یو مرموز اواز پیداشو.

همدغه وخت ما داسمان د زړه د ټپېدو اواز واورېده.

د دریاب له موجونولاندې مې د بحري حیواناتو ټک راټک ولیده.

دکورو په بوټوکښې مې د تاک څانګې اوپانې لیدې چې وده کوي او لوېږي.

پرښته زما شونډوته رانژدې شوه زما هغه ژبه یې رانه پریکړه چې کاربې نیش وهل و.

بیاپې پخپلو لاسونو چې په وینولړلی وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښېښوده.

زما په څیګر یې تېره توره ومنډله زما رپېدونکی زړه یې راو ایست.

او د اور سوځو ونکې لمبه یې زما په سینه کښې ننویستله.

زه دیوه مړي په شان غلی او بې حرکته دبیابان په شګوکښې پرېوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدایي غږ ترغوږه شو چې ماته یې ویل:پا څېږه ِ سترګې وغوړو ه، د خدای فرمان ته غوږ ونیسه او د اجرا لپاره یې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تېرشه پخپلو اورینتو خبرو د ایمان اور د خلکو په زړوکښې بل کړه!

" پوشکین"

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې دسړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کارېټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.

" پوشکین"

قبر او ګل

قبرسره ګل ته ویل:

ای د عا شقانو ګله! هغه د اوښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغړ او سحرله سترګوستا په ښکلې بڼه راتوئېږي ته پرې څه کوې؟

ګل وویل:

او ل راته ووایه ! هغه چې ته یې هروخت خپلې ګېدې ته ننباسې څه ورسره کوې؟

قبروویل:ګله ! زه له هرې اروا نه چې ماته یې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته یې لیږم.

ګل وویل: قبره! زه دغه اوښکې ورو ورو د عطرو اوعسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته یې ورکوم!

" هوګو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کښې د افتخار په نامه چلند لري هېڅ ګڼمه.
هو! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې يې کوم.
هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي دټيټ فطرت خاوند دی.
هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوا ل دی پرېږدئ چې دې بې ارزښه سکې ته لاس وغځوي.
داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
که ته غواړې چې دغه خلق وپېږې نوراشه دوی ټو ل ځانونه خرڅوي.
ته بايد دوئ ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانۍ وشرنکوې.
که داسې ونه کړې نو د دوئ په تقوی اعتراف کوې.
اياته نه پوهېږې چې دوئ ټول دتقوی خاوندان دي.
افتخار او تقوی تل اوړه په اوږه وړاندې ځي.
ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهاپه افتخار تا ديه کوي.
دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا يې په پښو دروليې ده.
ماپرېږدئ چې د جهان دپرهېز ګارانو په مقابل کښې بدمعامله او سم.
پرېږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هېڅ ښکاره شم.
زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زړه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کښې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هېڅ ګڼمه اوپه نفرت ورته ګورم.
زه او س دافتخار او تقوی غونډې وړو ځيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
زه دغه وخت له ډېرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډېرې لوېې خبرې وکړم.
ای زما پوهې اوهوښياری! راشه هغه څه ووايه چې د نوروپه فکرکښې نه راځي.

"نيچه"

څه غواړم؟

د ډېرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګرله ځانه لاخبرنه يم.
زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانشي ليدای.
زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
اوس زما ډېرنژدې دوستان هم له مانه ډېر لرې دي.
زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کښې وليدی شم چې په ماکې شته.
اوس پوه شوئ! چې زما زړه څه غواړي؟

" نيچې"

د ښځې فقر

لس کاله کېږي چې يو ځاځکی باران په ماباندې ونه وريده.
يوه سړه وږمه په ماونه لګېده د مينې او محبت پرخه زما دزړه په کښت پرېښوته ځکه چې په دغه ځمکه هېڅکله باران نه ورېږي.
زما پوهې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کښې ته و چتوب غوره نه کړې.
له تا نه هيله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې وږمه، زه خوشحالوونکې پرخه، ژوند پالوونکې اورياشې.
پخوا تردې ماوريځو ته ويل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.
ماويل: ای تورو وريځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډېره پريوزي او مخه مې ښه رڼا وي.
اوس د هغو وريځوپه لاره کښې داموند يږدم چې ګوندې يوه شيبه زما په سرباندې سيوری شي او زما خبرواخلي.
پخواله دينه په تريخ حقيقت پسې ګرځېدم اوس دتصادف څښو ته لاس غځوم اوغواړم چې ميلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي ليک له ځانه ونه شړم.
نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنګل ويلې کوي خپل ملايمت څرګند وي.
تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاږي مګر دغره له لوړې څوکې راښکته شويدی.
له هغو کنګلونه چې تل ترتله ساړه او ترلې پاته کېږي يو قدم راټيټ شويدی ستومانه دی مګرخوشحاله معلومېږي.
غلی شه! چې حقيقت لکه ټينګه وريځ زما په سرتېرېږي دوريځې له زړه نه يوغير مريي برق ځليدونکی دی.
حقيقت ورو ورو له ډېرو لويو پته پايو او پلو څخه زماپه لوړې راښکته کېږي.
راشه! راشه! ګرانه حقيقته.
چوپ شه! دا زما حقيقت دی چې په ځيرځير او خواږه اضطراب راته ګوري او کتل يې لکه دستورو کتل جذاب اوشيطنت اميز معلومېږي ته به وايې چې زما د نيکمرغۍ راز يې پخپل حدس موندلی دی او پوه شويدی چې نن ولې دغره له لوړې څوکې راښکته شوی يم ولې ملايم او ارام يم؟ ته به وايې چې له ليدو اوکتو يې يو ګلرنګه ښامار ما ته خوله وازه کړې ده.
غلی شه! چې زما حقيقت څه وايي:
افسوس دی ستا په حا ل ای زرتشته! ستا حا ل دهغه چاغوندې دی چې سو چه زربې خوړلی وي، اخر به ستا ګېډه څيرې کړي او دغه زربه تربنه وباسي.
زرتشته! ته له اندازې نه زيات بډای، له حده زيات د خلکو سترګې بريښوې او په زړونو کښې ځانته حسد پيداکوي.
زه د ستا د ځليدونکې رڼاپه مخکی دريدای نشم او سيوري ته پناه وړم اوربېږدم.
بډايه! څه ولاړشه! څه روانېږه ای زرتشته له خپل لمرنه لرې شه! ته غواړې چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډېره زياته ده نورو ته په لپولپو څه ورکړې.
ته په دې نه پوهېږې چې هغه شی چې له تاسره په رښتيا زيات دی پخپله ته يې.
که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تېرشه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!
ته وايې لس کاله کېږي چې يو ځاځکی باران په ماباندې نه دی وريدلی، يوه سړه وږمه راباندې نه ده لګيدلې، د مينې شبنم زماپه زړه نه دی پريوتی.
ته دا اسره لرې چې په مينه درته وګوري اوتاښه وګڼي.
اياته نه پوهېږې چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوټو ټولوونکو ستاینه کوې.
زه تاپېژنم چې ډېر فقیربډای یې.
ستا ډېر شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډېره ورکړه ستومانه کوې. خپلې ارامتیا ته نه ګورې، له خپل ځان سره علاقه نه ښېې.
ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کښې دی لکه چې په یوانبارکښې له اندازې او ګنجایش نه زیات غنم واچول شي یاپه یو زړه کښې له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!
ای بې پوهې هوښیاره! که غواړې چې په نوروګران شې باید ډېر فقیرشې.
دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مرۍ ډوډۍ ورکوي چې وږی وي.
ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تېرشه!
زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!

" نیچه"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.
څو ک چې همیشه د بل دملامتې خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

له هرچانه لرې

رټل او رټل کېده یو هم ښه نه ګڼم او له دواړونه کرکه لرم.
د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
هغه چې له ځانه نه وېرېږي بل هم نه ویروي.
په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نوروېروي.
زه به څنګه دغه کارته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هېرکړم چېرته یوازې کښېنم.
له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.
خپل ځان له ډېر لرې ځایه دلته راوبولم.
له ځانه زړه وشکوم اوبې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.

"نیچې"

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوښتی دی، دخزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مګرشاعر د تېرو په یاد خپل غم سپکوي.
دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هېڅ خارجي وجودنه لري.
دی په رښتیا ډېر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیا ل په دام کښې نیولی اوساتلی شي.
" ایشندرف"

تسلي

دژوند پاڼه زېږه ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای دخاورو اولاده!
مګر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالګی زرغون شي چې هرکا ل به نوي ګلونه نیسي او هرپسرلی به ستا په یادو عطر افشاني کوي.

" روکرت"

هابیل اوقابیل

دقابیل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه څکه، تل موړ او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډېره مینه خاندي.
مګرته ای د هابیل نسله! ټو ل عمرپه خوارۍ او بدبختۍ کښې غوټه اوسه او په زحمت مړشه!
دقابیل اولاده! ډېر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډېرښه نظرکتلی دی اوته بې خوښ کړی بې.
د هابیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل ترتله ژوند کوه!
دقابیل زوزاده! خانده اوخوشحالېږه ځکه چې ستا کښت ډېرښه راغلی اوستا رمې کا ل په کا ل زیاتېږي.
مګرته ای دهابیل زوزاده ! همدغه شان په لوږه شپې سبا کوه اوفریاد کوه.
دقابیل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نږدې کښېنئ او ځانونه تاوده کړئ مګر تاسې ای دهابیل بچیانو لکه ګیدړان په سمڅو او غارونو کښې له سړونه وربېږدئ او ورپېږئ.
دقابیل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنګه چې ستاسو سره اوسپین زیاتېږي خپل ټبر هم زیات کړئ او هرکا ل نوي اولادونه راوړئ.
مګر تاسو ای د هابیل نمسیانو خپله اشتها وسپځئ او له خپلې کمبلې نه هېڅکله پښې مه باسئ!
دقابیل ټبره! ته د ځنګلوونو د حشراتو غوندې تل خوره او غتېږه!
مګرته د هابیل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو اوکو څوکښې سر ګردانه ګرځه!
اه دقابیل نسله ! که ته مړ هم شې ستاپه غوښو او هډوکو به ځمکه تیاره شي اوکښت به بې ډېرښه راشي مګرته ای د هابیل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هېڅ لاس ته نه درځي.
مګر ګوره! ای دقابیل نسله! سره له دغو ټولوشیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکې دسرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).
ته! ای دهابیل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وخېژه ځکه چې ځمکه بې ستا لپاره نه ده پیداکړې.

" بودلر"

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډېرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.

"لاربروير"

بې اسرې

يتيم هلک وم، ددنيا له شتو نه مې دوه رڼې سترګې درلودې چې دزړه آرامتياپکې ليدل کيده.
زه په ډېر اميد د لويو ښارونو خلکوته ورغلم مګردوئ ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډېر زرنګ ښکاره نشوم.
شل کلن وم چې يوپېټ اور زما په زړه کښې بل شو او يو نا ځاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښايسته ښکاره شوې زه په ټولو مين شوم مګرپه دوئ کښې يوه هم په ماميڼه نه شوه او يوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پادشاه نه درلود مګر بيا هم د جنګ ميدان ته ورغلم چې مړشم خو مرګ قبول نه کړم.
زه اوس نه پوهېږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره يم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنيا ته پخوا له وخته راغلی يم او که وخت رانه تېرشوی دی.

"ورلن"

خلك او شاعر

يوه ورځ هغه لوی اوپراخه ميدان هغه لوړ او او چت غره ته وويل:
ستا په وچولي کښې دژوند نخښه هېڅ نشته، ستا پرمخ باندې هميشه دسيليو او بادونو څپېړې لګېږي.
په همدغه وخت کښې د اولس خلکو شاعرته وويل: ستا سر وکار تل له خيا ل او انديښنو سره دی اوستا وجود هېڅ نه دی په کار.
سنګين غره په ځواب کښې و ويل:
زه يم چې ستاله سينې نه هر راز بوټې راکارم. دغرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سړومه، د طوفاني وريځو مخه نيسم. پخپلو ګوتو د واورو بخري جوړوم اوډ خيزه کوم بې زماله سينې څخه داوبو لښتې روانېږي اوتاته دژوند پيغام دروړي.
شاعر هم خلکوته وويل: پربېږدئ چې زه سر په زنګانه کښېږدم او فکروکړم ايا تاسو نه وينئ چې زما د زړه له چينې نه ډېرې خوږې او به راخوټېږي چې دبشر تنده ماتوي.

"ګويته"

انسان

هميشه ويريدل، په هروخت کښې هيله او اسره لر ل، هرکله دپخوانيو خاطراتو يادونه، دايمي شکايتونه، مسلسله ناراضي، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقيقت پسې هېڅکله نه ګرځېدل، خپل ځان له خپل اصلي قيمت نه کله زيات او کله کم ګڼل، يوازې په غم او محنت کښې ځان پېژندنه، او د ګوريه غاړه دژوندپه ماهيت پوهېدل.
دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوندکښې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هېڅکله نه يم ګرځېدلی.

هېڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سرنه دی ټيټ کړی. زه عشق هميشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده بې په ماکې پيداکړېده مګر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې بې دزړه له غمه نور څه نه دي راکړي.

" الفيري"

په انګلستان کې

دغم داستان بيانو ل او داسې څوک لر ل چې په دغه داستان پوه شي اوخپل پټ غمونه په کښې ووينې دغمجن زړه لپاره ډېره ښه تسلی ده.

يو وخت دغه تسلي زماپه برخه رسيدلې وه مګر کله چې ما دانګلستان په خاوره کښې قدم کېښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډېرو ټېنګو او تورو و ريځو د دوئ له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلی نه محروم شوم دلته هېڅوک نشته چې دزړه په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دايخ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پېژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قايل.

کشکې زما دزړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسېږي ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې دعاشقانو د زړه په غمونو او رازو پو هېږي.

" الفيری "

غوبې

ای دفصلونو او کښتونو پالونکيه!

ای وفادار خدمتګاره! ته د ډېرلوی او ارام قوت ښکارندوی يې.

زه له تاسره ډېره مينه لرم ته په ماباندې ډېرګران يې.

له تاسره دصلح غوښتلو اوعزة النفس روح موجوده ده.

ته لکه يوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته ګورې اوددې لپاره چې دفداکارۍ وظيفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سرټيټوې.

ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډو ل خپل عمر تيروې. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراګرځوې اوپه صبر او تحمل ورته غلی او ارام ګورې.

ته پوهېږې چې د جهان ودانو ل ستا وظيفه ده.

ته دانسان دتيري په مقابل کښې څه نه وايې اوشکايت ستا عادت نه دی.

ته سرکشي او نافر ماني نه کوې مګر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډو ل اسمان ته خيژي.

زه ستا د درد خفيفه ناله اورم چې داسماني سرود او د فداکارۍ دسرود په شان په دغه فضا کښې خپرېږي.

ستا حقيقت په دغه ښنه او غلي کښت کښې ځای لري.

زه تا په همدغه هنداره کښې وينم ای وفادار خدمتګاره!

" کاردوچې"

دټاګور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډېرې ښایسته شاهانه جامې اغوستي دي او د جواهرو قیمتي امیل يې په غاړه دی ډېرښکلی ښکاري مګر د نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هیره کړي ده.

دی چې هرقدم اخلي دا ښایسته جامې يې په پښوکښې نښلي.

له ده سره تل دغه ډارملګری دی چې کالي يې په خاورو نشي ځکه له نورونه لیرې لیرې ګرځي اویوازې معلومېږي.

دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډېره ډډه کوي.

دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قیداو تکلیف ورسره وي ماشوم ته زیان رسوي او له ډېرڅه يې محروموي.

همدغه شی دی نه پرېږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چېرته چې زړونه له ډار او ویرې خښه په امن کښې دي او سرونه هر ځای ته هسکېدلی شي.

چېرته چې علم اوفکر ازاد دی.

چېرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کېږي.

چېرته چې کلمات د حقیقت او راستیـ له کومي خښه راوزي

چېرته چې بې نتیجې کوښښونه لاس غځوي اومطلب ته رسېږي.

هلته چې دکار اوعمل لاسونه نه دي تړلي.

هلته چې داستدلال دچینې رڼې اوبه دعنعناتو وچ ځنګله ته لاره نه لري.

هلته چې ذ هنونه او دماغونه نشو ونما کوي.

لویه خدایه! ته ماپه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به را ویښ کړه.

(۳)

لویه خدایه! زما مناجات دادی.

د افلاس نیلې زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.

ماته توفیق راکړه چې خپلې خوښیـ اومصبیتونه په آسانیـ وزغملیـ شم.

توفیق راکړه چې غریب او بینوا له نظره ونه غورځوم، اود ډېر بې باکه قوت په مخکښې هم سر ټیټ نه کړم.

زه دا توان غواړم چې ددنیا له خسیسو شیانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مینه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مره ارزو راته پرېږده چې هر لورته تاپرې ولیدای شم.

په هر څه کښې تاووینم او بیله تانه بل چاته خپله مینه وړاندې نه کړم.

هو! زه همدغو مره ارزو غواړم چې یوازې له تاسر ه زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ایکې یوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نیمګړي ژوند کښې زماسرو کارله تاسره وي.

دا زولانه دمینې او محبت زو لانه ده.

هغه چې له ماسره مینه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوګرځوي.
ایا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
ته پو هېږې چې ستا مینه له ماسره ډېر ه زیاته ده مګر بیا دې هم زه ازاد پرې ایښی یم.
زما دوستان ما ځکه یوازې نه پرېږدي چې زه دوئ هېرنه کړم.
ډېرې ورځې وشوې مګر مایو ځل هم ته پخپلو سترګو و نه لیدې.
که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکړه او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مګر بیاهم ستا مینې ته انتظار لري.

شاعر او پرښته

شاعر: داسمان پرښتې! که زما دسترګو یوه اوښکه او زما د شونډو یوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه دریغوم.
دا ددې لپاره چې که ته بېرته اسمان ته وخېژې چې زما دعشق یاد ګار درسره وي مګرله مانه دا امیدمه کوه چې زه د هیلې او اسرې لپاره یا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ اوغم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
پرښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سیلی. نه یم چې اوښکې خپله غذاو ګڼم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
هغه بوسه چې ته یې ستایې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې یم او غواړم چې ستا دو جود له کښت نه بیحاصله ګیاه لرې کړم چې هغه دسستی. او تنبلی. بوټی دی او د زړه غم نه دی.
ستاغم یوازې په خدای پورې تعلق لري.
که ستا غم هرڅومره زیات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پټې. او ملهم پرې هېڅکله مه ږده.
ځکه چې دبشر دلو یوالي لپاره لوی لوی غمونه په کاردي اوبل هېڅ شی یې دغومره نشي لویولی.
شاعره! ته دا ګومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا امیدي په کښې وي.
دزړو شاعرانو جاویدانه اوازونه زما په یاد دي چې بوده او تنسته یې له اوښکو او اهونو څخه اوبدلې ده.
ماهیخور مرغه سترې اوستومانه دماښام په تیاره کښې خپل ځنګله او ځالې ته راشي او خپل بچې وږي ووینې چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې یې د طعمې لپاره وازې نیولې وي نو دی په یوه لویه تېره کښېني اواسمان ته په ډېر حسرت ګوري.
دی پوهېږي چې بیهوده یې دبیحاصله ساحل او خاموش دریاب په سربانډې دطعمې لپاره پرواز کړی او هېڅ یې نه دي موندلي.
سره له دې بیاهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونین زړه ورسره شته چې خپلو بچیوته یې اخرینه طعمه کړي.
دامرغه غلی او ارام په ګټه پریوزي او خپل خیرې ځیګر خپلو وږو بچیانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کښې یې له څنګه وینې بهېږي او دی دمینې په میومست په ځمکه پریوزي.
په دې فدا کارۍ کښې کله دتدریجي مرګ له شکنجې لاندې سترې شي او ویره ورته پیداشي چې دژوند اخرین رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نیم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کښې چې دشپې ورووستی.

شومه وي دوداع يو داسې مړګانی فرياد له زړه راو باسي چې دريايي مرغان له ساحله تښتي اوهغه مسافر چې دسيند په غاړه تېرېږي له وحشته رېږدي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقيقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهيخور مرغه په شان دخپل زړه دوينو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان ميلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا اميدۍ نه حکايت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بيا هم له زړونو نه غم نه وړي.

د شاعر خبره لکه تيره توره داسې ده چې په هواکښې حرکت کوي او يوه ځلانده حلقه تشکيلوي مګرپه څوکه کښې يې هميشه دوينو څاڅکي ليده شي.

"الفرد دوموسه "

غم اوخوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو يې له مخه لرې شوی دی.

هغه چينه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالۍ ترينه راخوټيږي په حقيقت کښې ستاسوله اوښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکارې ستاسو د وجود لوښۍ وګروي او ژور ځای په کښې جوړ کړي هغومره په کښې دخوشحالۍ لپاره ډېر ځای پيداکيږي.

اياستاسو دغه کنډو ل چې له شرابونه ډک دی دکلا ل په داش کښې په اوربانديې نه و ايښی؟

آيا دغه د دروی شپيلۍ چې په اوازيې ستاسې روح خوشحالېږي په تيره تيغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کښې خوشحالي وينئ که خپل زړه وګورئ دا به درته څرګنده شي چې هماغه څيز چې تاسو يې غمجن کړي ياست تاسې خوشحا له کوي.

کله چې ستاسو په زړه کښې غم پيداشي که پخپل زړه کښې سترګې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوښکې تويوئ چې تاسې يې خوشحاله کړي ياست.

ځينې خوشحالي لويه ګڼي او غم وروکې، ځينې غم لوی ګڼي او خوشحالئ ته په کمه سترګه ګوري، زه وايم دواړه يوله بله بيل نه دي او دواړه يو ځای راځي کله يوله تاسوسره مخامخ کښيني هغه بل ستاسو په بستر کښې ويده وي.

تاسې لکه دترازو شاهين دغم او خوشحالۍ تر مينځ واقع ياست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي ياست.

کله چې زرګر په تاسو باندې خپل زرتلې نو دغم يا خوشحالۍ پله درنېږي او سپکېږي.

" خليل جبران"

پارلمان

پار لمان ددولت زړه دی او د حکومت مثا ل لري چې په ټولو غړو يې فرمان چلېږي.

که دماغ له کاره ولوېږي سړی ژوند کولی شي لکه ليونيان او احمقان چې ژوندي دي. مګر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختمېږي.

" روسو"

ژوند

دامه وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي.
داهم مه وایه چې ژوند تل ترتله مصیبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعیفو خلکو خبره ده.
لکه چې د ونو شنې څانګې په پسرلي کښې له خوشحالۍ زیږدي خانده!
لکه چې دسیند موجونه په لویو ګټولګیړي او فریاد کوي ژاړه!
د جهان ټو ل خوندونه وځکه اوټو ل دردونه وزغمه بیاووایه هرڅه چې دي ډېر دي ګکرله خوب او خیا ل سره شباهت لرې.
" پادیامانتوپولس"

قوت اوجرئت

دسیند په اوبوکښې مخ پورته تګ قوت اوجرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي.
" اسما یلز"

تاریخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیداکړي دي او دټولو خالق دی.
هرچېرته چې هغه شته هرڅه شته او هېڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته.
زه له دومره کوچنیتوب سره چې هېڅ نه یم هرڅه یمه.
ځکه چې د ځمکې، دستورو او د شمسي کا ل اولادیم.
زه له هغې خاورې پیدایم چې دقیصر لاس، دافلاطون ماغزه، دمسیح زړه او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کښې ګډ دی.
" امرسن"

لوړه پایه

په دغه جهان کښې د هرچا د لوړیدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هغه درد او الم دی.
" اناتول فرانس "

بدبختي

بدبختي ده چې عقل اوپوهه تربیه کوي.

" هوګو"

عقل

که غواړې چې دعقل په زیان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.

ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.

غوښتنه او اراده د هر پیشرفت اصل او اساس دی.

څومره چې عقل زیاتیږي هغومره اراده ضعیفه کیږي.

که انسان په هرڅه پوه شې یقین وکړه چې بیا به هیڅ نه غواړي او هیڅ ارزو به ورسره نه وي یعنې اراده به نه لري.

عمل له ارادې څخه پیداکیږي او اراده له ارزو څخه.

دا دواړه له هغه شي سره نه یوځای کیږي چې دحکیمانو او فیلسوفانو په برخه رسیدلي دي یعنې تردد اوتامل.

زه ډیرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي یم.

ناپلیون، سزار او ددوئ امثا ل هغه کسان نه وو چې ډیرفکر کوي ځکه یې هغه څه وکړی شو چې زړه یې غوښتل.

" اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده یم چې د بشرتکامل به ډیر ځنډ انجام مومي.

ددنیا سیر ډیر بطي دی د بشر نبوغ په تقلید کښې دی او د ابتکار خونده یې نشته.

لکه چې په فزیک کښې دثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسی کښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ دلچسپي له زاړه جهان سره ټینګوي.

ګویتې هم ویلي دي چې خلق لا داصلي ګناه د اتمی برخي په اختراع نه دي بریالي شوي.

" اناتو ل فرانس "

دژوند ضروري شرط

ناپوهي یوازې دنیکبختی لازمي شرط نه دی، دژوند ضروري شرط هم دی.

که موږ په هر څه پوه شو یوساعت هم دژوند تحمل نشو کولی.

هغه احساسات چې ژوند موږ ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړښیي له دروغو څخه زیږي او په موهوماتو باندې تغذیه کیږي.

" اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه ديوې اخلاقي نتيجې اميد لر ل ډېره لويه اشتباه ده.
درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقيده وو، چې ځمکه دخلقت او پيداکيدو مرکز دی. او نن موږ پوهېږو چې د لمريو ه منجمده ټوټه ده.
اوس پوهېږو چې دستورو په سطحه کښې څه ګازونه سوځي.
په دی هم پوه شوي يو چې دغه جهان چې موږ په کښې د ګرد اوغبار يوې ذرې غوندې يو تل دجوړولو او ورانو لوپه حا ل کښې دی.
موږ ته دامعلومه شوه چې پرله پسې ځينې ستوري پيداکيږي او ځينې له مينځه ځي. مګر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږپه اخلاقو کښې څه تغير رانووست.
ايا نن ميندې له خپلو بچيانو سره له پخوانه زياته مينه لري؟
يا دغه مينه له پخوانه کمه شوې ده؟ ايا اوس دښکلاپه احساس کښې له پخوا نه څه زيادت يانقصان راغلی دی؟
ايا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق ليدل کيږي؟
ځمکه لويه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حا ل کښې څه تغير نه راولي، زمکه لويه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي.
غم اوعشق دغير فاني ښکلا جاويداني مرکزونه دي.
غم داسې نعمت دی چې قيمت نه لري.
هغه ښيګڼې چې په ځان کښې وينو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظرکښې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغيزه ده.
زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نورټو ل فضايل اوملکات دهمدغه شي مرهون دي.
اخلاق طبيعتاًپه احساساتو باندې تکيه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکراو احساسات

تاسې واياست چې دټولو مصيبتونو اوبد بختيو علت زموږ فکردی، که غواړئ چې دفکر په نحوست قايل شئ بايد په قدرت او عظمت کښې يې ډېره مبالغه وکړئ مګرپه دې خبره بايد پوه شئ چې فکر په احساساتو اوغرايزو باندې ډېرلږ تسلط لري.
هغه خلک چې د فکر له تاثير لاندې ډېرزيات راغلي دي هغوئ هم د نوروپه شان متکبر شهواني اوبخيلان دي.
چېرته چې تمدن ډېر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډېرلږدي چې په فلسفي اصولو اجرا کيږي.
موږ دغرايزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعيت او ذليل يو چې زه هېڅکله يو داسې شعوري حالت ته نشم قايليدلی چې له طبيعي حالت سره مخالف وي.

" اناتول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډېرفکر کوم هغو مره راسره داعقیده ټینګېږي چې باید د بنیادم داعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.

دادوه ښه مشاوران یوپخپله خندا ژوند زموږبه نظرکښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.

هغه تمسخر چې زه یې لرم بې رحمه نه دی، په عشق اوښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډېرملایم او نیکو کاردی.

د ده په خندا قهر سړېږي او موږته دابښيي چې باید د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو.

که دا حس له موږ سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هرګوره نفرت پیداکېږي.

" اناتول فرانس "

دخلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چاروکښې ډېرو لویو تغیر اتوته انتظار لري.

دا هغه دایمي اشتباه ده چې دغیب ویلو له روح نه یې نشات کړی دی.

زه دا منم چې ژوند په رښتیا بې ثباته دی او ژوندي شیان تل تغیرکوي مګر داتغیر محسوس نه دی.

د دنیا هره ترقي ډېره ځنډنۍ او منظمه ده.

نا څاپي اوسریع تغیرات هیڅکله نه دي پیداشوي اونشي پیداکیدای. ټول اقتصادي تحولات دطبیعي قواؤ په رحیمانه ځنډ انجام مومي.

دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر یو منلی حقیقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.

زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کیفاتو نتیجه ده چې دمخه موجود وله چې علت اوسبب هغو ا حوالو ته ویل کېږي چې وروسته تردې به موجودشي.

دا تسلسل ترډېر ه وخته دیوه حا ل ثبات ساتي اوپه ژوندکښې نظم او ارامتیا پیداکوي.

دا خبره رښتیا ده چې دغه حا ل نه هغه ارواګانې خوشالوي چې دنورو شیانو ډېره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونوکښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ باید تن ورته کښېږدو.

موږ باید پخپل زړه کښې یو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آني او عجیب وغریب موفقیتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارو نه لرو.

" انا تول فرانس

"

خطرناك

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحیه یې زموږ له روحیې نه مخالفه وي.

هغه چې زموږ خویونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وایو.

څوک چې زموږیه اشتبا هاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلومېږي او دا فکر نه کوو چې هغوئ به په نورو شبهاتو مبتلا وي.

" انا تول فرانس "

د ژوندانه مخ او شاته

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او شا لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په شا کښې نشته. مګر دټوټې اوبدانه(بافت) له مخ نه په شا کښې ښه لیدل کیږي.

" شوپنهاور"

لیونتوب او حماقت

زه باورلرم چې بشر په هر وخت اوپه هر ځای کښې د خپل مصرف لپاره دجنون او حماقت کافي ذخیره لري.
دا سرمایه هرڅنګه چې وي بې حاصله نه ده.
کله چې ګورم چې یوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دېنه چې په دغه کار خوشحاله شم دبلې اشتباه په باب کښې فکر کوم چې دزړې اشتباه ځای نیسي.
زه په ډېر تشویش له ځانه پوښتنه کوم چې ایا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډېره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاړه اوهام او زاړه خرافات له نوونه لږ زیان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صیقل شویدي او ضرر یې کم شوی دی.

" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان اوباور لري خلک د هغه ملګري کیږي. په ځان باور یو داسې صفت دی چې د هرچاخوښیږي.
خلک له قطعي اویقیني مطالبو سره مینه لري نه له دلایلو سره. دلیل اوبرهان د وګړو اندیښنه او پریشاني زیاتوي.
اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهیږي.
خلکو ته باید څنګه او څه راز و نه وایو بلکه هو یا نه ورته ووایو اوبس.

" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هرعصر کښې شته.
هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظرکښې لوړمعلومیږي او نمانځه یې کوو.
که څوک موږ ته زموږ د بتانو عیب ښکاره کړي خو ابدی کیږو.
خلک په مشکله دېته حاضریږي چې دخپلو عقایدو په منشا اومنبع کښې لږ غوندې ایراد قبو ل کړي.
که چا پخپلو اصولو او معتقداتوکښې غوراو فکرکولی هېڅکله به نه وو معتقد شوي.

" انا تول فرانس "

ځان وپیژنه

دا خبره چې ځان وپېژنه دیوناني فلسفې له حماقتونو څخه یو لوی حماقت دی. موږ به هڅکله نه ځان وپېژنو او نه نور. تېول مشکلات په همدغه ځای کښې دي اوپه همدغې موضوع پورې ارتباط لري.
ددنیا جوړول دومره ګران کارنه دی لکه پېژندل یې چې ګران کاردی.
ښایي چې بشري نبوغ یوه ورځ یو نوی دنیا جوړه کړی شي مګر دا تو فیق به هېڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.
دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډېره لویه تعدي ده چې د حقیقت په لټون کښې په کار ولوېږي. څه شی چې له پوهې نه په کښې استفاده کېږي د اشیاؤ لږ غوندې حقیقت پېژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصیت

موږ غواړو چې خپل شخصیت له ځان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له موږسره دا عقیده مو جوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پېژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا ما ل به وي.
له دېنه غافل یو چې زموږ شخصیت دلته په دغه جهان کښې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کښې څو څو ځله یو راز اوبل راز کېږي.
زه چې اوس له اتیا کالونه اوښتی یم له هغه شل کلن، (موریس میترلینک) سره هېڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هېڅ نه پېژنم.
همدارنګه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه یم چې یوه شیبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و. ما ته اوس هغه پردی اوبیګانه معلومېږي.
هرکله چې په دې نړۍ کښې زموږ شخصیت بدلېږي نو بیاولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به یې له ځان سره وړو.

" مترلینګ"

بقاء

پسونه دطبیعت دسختیو په مقابل کښې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به یې نسل ورک و. مګر اوس چې دغه حیوان په دنیاکښې ژوندی پاته دی څه سعادت یې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره یې ساتلی دی.
هرحیوان او هر یوبوټی چې دلته وینئ، سرنوشت یې همدغه دی. کاڼي او معدنیات هم دغه رازدي مګر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوئ تغیر ووینو او په بدبختۍ یې پوه شو.

" مترلینګ"

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه ځای کښې ګډ ژوند کوي په یو ه اندازه پوهه لري مګر سره له دې ډېر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسېږي.
موږ نه پوهېږو چې ددوئ د اجتماع سبب څه شی دی؟

ښايي چې دوئ به د ځينو ځناورو او بلاګانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره يو ځای شوي وي مګر همدغه ګډ ژوند او يو ځای اوسيدل ددې سبب وګرځيده چې انسان ېې ژر ښکار کړي.

" مترلينګ"

هغه چې دنياته رانغله

په ملياردونو نطفې ضايع کيږي او په دې باب کښې تاسې ډېرافراط کوئ.

ستاسو ښځې ډېرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدليږي. هغه نطفې چې ضايع کيږي او څه ترېنه نه جوړيږي ستاسو دخوابدی اوخپګان موجب نه ګرځي.

تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو مليلردونو نطفې چې په هره پيری يا نيمه پيری کښې له دې جهانه ځي او هيڅ ترېنه نه جوړيږي دانسانيت توان په کښې شته او بالقوه انسانان ورته ويلی شو. مګر دوئ ته هغه چانس نه پيداکيږي چې موږ غوندې انسانان شي. لکه چې موږ ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشتري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.

آيادغه بالقوه انسانان د فکري ا ومعنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ويلي شو؟

او س چې دوئ مړه شو او موږ غوندې نشو آيا د دنيا په اوضاعو کښې څه تغير راغی؟ ايا ددوئ ځای تش پاته شو او هغه کارچې بايد دوئ سرته رسولی وای سرته ونه رسيده؟

" مترلينګ"

څنګه به يو؟

موږ غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته ((اسميت)) بې اوزه ((موريس)) يم مګر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصيت غوره کوو؟

آياته به داغواړې چې دغه اوسنی شخصيت درسره وي که دزلميتوب يا دکوچنيتوب ددورې شخصيت.

موږ ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصيت ويني؟ هغه به دغه موريس وي چې اوس له اتيا کالو نه اوښتی دی که هغه شل کلن موريس به وي چې ښل شخصيت بې درلود.

په رښتيا چې موږ تراوسه نه يو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضورته وړاندې کيږو، سپين ږيري به يو که ځوانان اوکه ماشومان؟

" مترلينګ"

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه ياست.

هيڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي يا د خپل فکرله حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلينګ"

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې يوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبيبان دسړی زړه، سږي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.

هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کيږي چې دتېر ژوند پوهه او معلومات، کينه اومينه يانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصيت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټينګ تعلق لري.

په دغه صورت کښې بيا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پو هيږي چې زه څوک يم؟ يعنې دده او ديوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مګر خيره او تنه به يې په کو څو اوبازاروکښې حرکت کوي.

دازيان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسيږي دمرګ او مړينې له زيانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانۍ سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پريوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په يوه بل نا اشناسړي پورې ربط پيداکوي.

" مترلينګ"

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟

تاسو به په ځواب کښې څه وواياست؟

آيا داسې ژوند به وغواړئ چې تل ترتله وي او هېڅ زړښت او هېڅ راز بدبختي هېڅ تغير په کښې نه وي.

دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کاڼي حا ل ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي اوهېڅ تغير اوتحول په کښې نه راځي.

زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمرپه حقيقت پوه شئ . هېڅکله به يې له خدايه ونه غواړئ.

جاويداني سعادت هم د جاويداني عمرپه شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.

" مترلينګ"

پوه اوناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو دبل په ژبه نه پوهيږي سبب يې دادی چې پوه په هغه شي بدليږي چې دی پرې پوه شوی دی.

دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کښې ځای لري.

که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!

" مترلينګ"

ليونی

ماته وايي ته هم ليونی شوی يې لکه ځينې فيلسوفان چې په اخرعمر کښې ليونيان کيږي او چټيات وايي.

ښايي چې زه ليونتوب قبو ل کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د ليونتوب او هوښيارۍ ترمينځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګرتاسو چې هوښياران ياست فکر وکړئ چې څه وايئ؟

" مترلينګ"

مرګ

که مرګ په دنیا کښې نه وای هېچابه دژوندانه درانه بارته غاړه نه وای اېښې همدغه دمرګ ویره دده چې موږ ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پېتې په اوږو ږو.

" مترلینګ"

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی د.ی؟

زه تاسو ته څه ځواب نشم ویلی.مګرله تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که موږ جسم یا ماده وپېژنو دروح په پېژندلو به هم بریالي شو مګر اوس چې یو هم نه پېژنو بایدپه دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.

" مترلینګ"

افلاطون

که د یونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس موږ ته راشي موږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او دی څه قدرته حیران کړي؟

په اخلاقي، اجتماعي اوسیاسي لحاظ که موږ مریتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پیداشویده چې هغه ځای بې ډک کړیدی موږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته یې وړاندی کړو.

زموږ سیاسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نویتوب نه لري.

په فزیک، شیمی، ژوند پېژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفیات شوي دي په او ل کښې به دی په تعجب کښې واچوي مګر ددې لامله چې هغه ډېر موشکاف او ځیر کیدونکی دی ډېر ژربه پوه شي چې زموږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیداکړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راګرځولی شي هغه بې سیمه موجونه دي چې په یوه شیبه کښې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول یې پخپلو کتابونوکښې ورته اشاره کړیده.

په هر حا ل کوم دتوجه وړشی چې په دوه زره کالوکښې موږ کشف کړیدی همدغه دی چې دعلت په ادراک یې لا نه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینګ"

زموږپوهه

موږ د فولادو په یوه ترلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي او له بل نه لږ غوندې او از راننوزي. موږله همدغو دوو سوریو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهېږو.

" مترلینګ"

بدي خبري

بدې او ناوړه خبرې چې زيان او ضررلري ډېرې ژر خپرېږي ښې او حسا يې خبرې چې فايده په کښې وي ژرنه خپرېږي.

هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې اوخپرونکې ناروغي له يوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي.

ښې خبرې لکه صحت او روغتيا له يوه نه بل ته نه درومي.

" مترلينک"

انساني سلوك

انسان بايد هغه مينه چې له نورو سره يې کوي له ډېر لوړ ځايه واخلي اوپه ډېر لوړ همت له نوروسره وچلېږي.

ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته دعشق په نظرو کوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سيورى په چا باندې وغورځوي.

تر څو چې دعدالت له مخې چاته څه ورکولى شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي.

ترڅو چې د چا احترام کولى شي نه ښايې چې د هغه دلجويي ا و دلداري وکړي.

" مترلينک"

انساني كمال

هغه لوى کما ل چې دتحو ل او تکامل په لاره کښې د ژونديو شيانو په برخه رسيدلى دى قلبي عواطف دي چې په انسان کښې ليد ه شي. که څوک غواړي چې له حيواناتو نه لري وي بايد دغه عوطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کښې ورو زي.

" داروين"

د فكر روزنه

څه شى دى چې په بشرکښې ژورفکرونه روزي؟

علم او پو هه نه ده، کارنه دى، دعواطفو او احساساتو هيجان هم نه دى يوازې رنځ اومشقت دى چې دانسان په فکر کښې ژوروالى پيداکوي او ښايي چې د همدې له امله په دنياکښې غمونه او رنځونه ډېر شوي وي.

" هيز"

ښكليتوب

کله چې ښکليتوب د دعوى لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کيږي.

" شکسپير"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کورکښې قدر او عزت لري.

" ګوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښایي چې عفوه شي مګر که د خبط مرتکب شي نو دعفوې وړنه دی.

" بیسمارک"

غولول

ټو ل تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شئ مګر ټو ل د همیشه لپاره نه غولېږي.

" ابراهام لینکلن"

فکرپه شعر کښې

فکر باید په شعر کښې داسې پټ وي لکه غذايي خاصیت چې په میوه کښې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خوړلو په وخت کښې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترېنه غذايي ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذاپه لذت کښې پټه ده

" پل والري"

بدبختي اوشعر

دبدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامي په وخت کښې شعرته مخه کوي او څه چې دوئ له رنځ اوغم نه زده کړی وي په اشعارو کښې بې نوروته وړاندې کوي.

" شللی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډېر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې دعشق او سوزو ګداز لایق دی.
چا چې دعالم اوضاع او د انسان زړه دعشق په دوه مخیزه هنداره کښې نه دی لیدلی هغه هېڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هیڅ نه دی پوه شوی.

" هوګو"

پوهه او عشق

پوهه دعقل په غيږ کښې پرورش نه مومي بلکه دعشق په لمن کښې وده کوي د پوهې نيالګی بايد دعشق په ګلدان کښې وکر ل شي او د احساساتو په او بو ابياری شي.

" مترلينګ"

ښوونځی

دعلم او پوهې هرښوونځی چې پرانيستل کيږي دزندان دروازه تړل کيږي.

" هوګو"

دفکر پانګه

دفکراو پو هې ټوله پانګه بايد يوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسليم شي.

" مترلينګ"

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هېرولو نه په دماغ کښې پاته کيږي.

" ادواردهريو"

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مګرعلما تل په خطا کښې وي.

" اناتول فرانس "

ځان ښودل

يا ځان هغسې وښيه چې يې يا هغه شان اوسه چې ځان ښيې!

((بايزيد بسطامی))

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرګندشي ډېرکسان به پخپلو ښو کارو نو خړ اوخجل شي.

((ريواردل))

تاج او قلم

تر څو چه دادب قلم زما په لاس کښې دی هېڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سربانديې نشته.

" ولتر"

مطبوعات او تاریخ

مطبوعات د اوسني تاریخ اساس او بنیاد دی. موږ باید خپل تاریخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي دوطن اوملت تاریخ ته زیان رسوي.

" پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښې بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هر ګوره دوهمه خبره غوره کړم

" جفرسن"

دځان سعادت

که یوازې خپل سعادت وغواړو څه ګرانه خبره نه ده مګر موږ غواړو چې له نورونه زیات مسعود شو او دا کار ډېرمشکل دی ځکه چې نور هغو مره مسعو د نه دي لکه چې موږ يې تصور کوو.

" نتسکوی"

ځان مسعود ګڼل

یوازې داکافي نه دی چې دسعادت خاوندان شو بلکه په دي پوهېدل په کاردی چې موږ د سعادت خاوندان یو.

" مترلینک "

اجبار او اختیار

څومره چې دوجود مرتبه او درجه لوړېږي هغومره اجبار کمېږي او اختیار زیاتیږي. همدغه سبب دی چې د کاني مجبوریت له بوټي اونیالګی نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیاله حیوان څخه هم پورته دی او ډېر اختیار لري.

"بوترو"

عقل اوزړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته ګوري. هغه څه چې زړه يې نه غواړی عقل په کښې لاره نشي پيداکولای. يعنې زړه په سربانديې حکومت کوي او سر په زړه حاکميت نه لري.

" شوپنهاور"

کينه او مينه

کينه اومينه د نفسي احوالو او کيفياتو له اختلافه پيداکيږي اوپه عقل پورې څه اړه نه لري.

" شوپنهاور"

احتمالي مصيبت

هرڅه پخوا له وخته په نظرکښې نيو ل او لرې کتل ښه کاردی مګر دسباورځې په احتمالي مصيبت نن غمجن کيدل ښه کارنه دی.

له دېنه چې په هواکښې ځانته زندان جوړوو ولې يوښه قصرنه جوړوو.

((...))

لياقت لرل

لياقت لرل او کوم ځای ته نه رسيدل له بې لياقته رسيدلو نه ښه وي.

((...))

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.

حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستۍ خوی ورک کړې.

((نيچې))

لوی خلک

لوی خلک لکه سيندونه خپل هدف ته يې لارې درومي او ددوئ شهامت همدغه دی چې له ګرانو اوپرپيچه لارو څخه نه ډاريږي.

" نيچې"

اجتماع

په اجتماع کنبې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کنبې سړی صیقل کېږي او ټېنګېږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.

" نیچي"

د جنګ اساس

دغلیم غولو ل دجنګ اساس دی ځکه زما هغه پټه زغره چې ما اغوستې ده د ګیدړ پوټکی دی.

" نیچي"

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډېر احتیاط زیاتوه یعنې په هرکیلو محبت چې له نورو سره یې لرې یوګرام نفرت له ځان سره زیات کړه.

" نیچي"

شهرت اوشرافت

که په افتخار اوشهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هېروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!

" نیچه "

هدیه قبلول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبرنه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې قبلولونه غلابنه ده.

" نیچه "

هیرول

هرڅه هېرکړه هر څه هېرکړه هېرول ډېرلوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنګین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژرشه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هېرولو هنر ډېرلوی هنر دی.

" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
يوازې ځان غوښتل په حقيقت کښې ځان محدود کول او له ځا نه څه کمول دي.
که جود او فيض نه وي ژوند نشته.
په حقيقت کښې بشپړه اوکامله خود خواهي په پوره غير خواهي کښې پټه ده او اخلاق هېڅکله انفرادي کيدلی نشي.
" ژان ماري کويو"

مکررات

په دغو ګڼو ليکنو کښې چې علم او پوهه ډېره زياته ښيي څه وينئ؟
سترګې وغړوئ اوښه وګورئ چې غير له مکرراتونه نور څه وينئ؟
ايا دا ټولې خبرې چې په يوقسم موضوعاتوکښې اورئ بې دسبک او انشا له تنوع او بې دشواهدو او مثالونو له رنګينۍ
يا د چاپ له ښکليتوبه نور څه لري؟
ددې خبرو حقيقې تاثير، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پيرايو کښې بيا بيا ويل کيږي او له يوې مخه په بل
مخ اوري.
نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوږه پټه ده او په دغه روږه کښې دمړښت احساس کيږي.
" بيکن "

نيکي

په سترګوکښې دليدلو قوه يوازې نه ده کافي.
که زموږ سترګې بينا هم وي او په اشياوکښې رنګونه هم موجود وي بياهم رڼا ته محتاج يو او په تورتم کښې څه نشو
ليدلی.
همدغه رڼا ده چې دليدلو قوه له اشياوو سره مربو طوي او ددې باعث ګرځي چې موږ څه ووينو.
لمړيخپله دليدو قوه نه ده دليدو وسيله ده دهمدغې وسيلې له برکته موږ د بينايي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نيکۍ ثمره ده او نيکۍ سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په ليدلې جهان کې بې
دبينايي قوت له ليدلو شيانوسره لرې د ادراک په جهان کې بې دفهم قوه هم له هغو شيانو سره لري چې دپوهېدلو
وړدي.
څنګه چې په تياره کې څه نه ليدل کيږي او سترګې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه ويني چې دحقيقت رڼا پرې نه
وي پريوتې. څه شی چې د معرفت وړشيان په حقيقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهيدو استعداد ورکوي دنيکۍ
تصوردی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وګڼي مګر که لمر بې ګڼي نو لويه اشتباه کوي. همدارنګه د ادراک په عالم
کې انسان حق لري چې علم او حقيقت دنيکۍ نظير وګڼي. مګرکه عين نيکي يې ګڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې
دنيکۍ مقام له دېنه ډېرپورته دی.

لمر ليدل شوو شيانو ته يوازې دليدل كيدو قابليت نه بخښي بلكه په پيداښت او نشو و نماكې يې هم تاثير لري او غذا وركوي. همدغه شان دپوهېدلو وړشيان له نيكۍ نه يوازې همدغه استفاده نه كوي چې د پوهېدلو وړ وګرځي بلكه په ماهيت اوپيداښت كې يې هم د خل لري.

" افلاطون "

دطبيعت قوانين

دطبيعت قوانين واجب او ضروري نه دی. د جهان اصل او اساس تغير او حركت دی هركله چې دغه تغير مكررشي نوعادت وګرځي او دقانون نوم پيداكړي.

ديوه خوړ اوبه په اول كښې يوه معينه مجرانلري او د خپل جريان په وسيله ځانته لاره اومجر اپيداكوي وروسته بيادغه مجرا داوبو دسير او حركت قاعده اوقانون بلل كېږي. ډېرامكان لري چې دغه مجرا بدله شي او يوه بله مجرا ورته پيداشي. په همدغه لحاظ دطبيعت چارې ديوه معين اوضروري قانون تابع نشو ګڼلی.

" بونرو"

انساني تكليف

ښه نيت او نيكه اراده د خير اونيكۍ مبدا ده.

نيكه اراده اوښه نيت دادی چې انسان خپل تكليف وپېژني او پيروي يې وكړي.

تكليف بايد خاص دتكليف لپاره په ځای كړشي يعنې دګټې اوزيان لحاظ په كښې نه وي.

تكليف هغه عمل دی چې د يوې كلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.

هغه څوک چې يوكار دقانون لپاره كوي او هغه چې كار يې له قانون سره موافق وي يو راز نه دي.

ددوهم سړي عمل ته مشروع ويلی شو مګر خير او اخلاقي عمل ورته نشوويلی. ددې لپاره چې ديوه سړي كارا خلاقي ارزښت پيداكړي يوازې دا كافي نه ده چې عمل يې له تكليف سره موافق وي بلكه دا لازمه ده چې دتكليف لپاره وي.

ډېرامكان لري چې يوكارښه وي مګر اخلاقي نه وي لكه ديوه سوداګر صداقت او راستي چې دتجارتي منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تكليف لپاره.

د ځان ساتنه له تكليف سره موافق كاردی مګر ددې لامله چې طبيعت ورته ميلان لري اخلاقي عمل ورته نشوويلی.

هغه څوک چې ډېر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان كوي ښه كوي مګر اخلاقي عمل نه اجراكوي كه همدغه سړی له خلقو نه جفا و ويني زړه به يې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مګركه څوک له خلكونه جفا ګاني ويني او دتكليف په ځای كولو لپاره احسان كوي هغه يواخلاقي عمل اجراكوي.

" كانت "

ژوند

ژوند زما په نظركښې غوښتل دي او هره غوښتنه له يوه احتياج يا محروميت څخه پيداكېږي يعنې له غم او درد څخه. كه ديوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي كسالت ورته پيداكېږي چې له رنځ اوغم نه لوی مصيبت دی. دانسان ژوند هميشه دغم او كسالت ترمينځ واقع دی.

سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نږدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیداکوو.

دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منګولوکښې لوېږي.

څنګه چې غم او رنځ له احتیاج او محرومیت څخه پیداکېږي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیداکېږي.

هر چېرته خواران اوغریبان له احتیاج او محرومیت سره په جګړه اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښې دي.

همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان یې په ښکار او قمار په افیونو اونورو نشو مشغو ل کړي او مجبورکړي دي یایې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته ګرځولې ده.

دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جګړه کښې په کارولوېږي. نوکله چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کښې معطلي راشي دغه عاطل قوت پخپله یو مونږ پېټی شي او انسان مجبور کاندې چې بیهوده یې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

((کرلوس)) دبډایانو بدبختي داسې بیانوی:

((یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښایسته ماڼۍ پرېږدي اوپه تفریح پسې یوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډېره بېړه له خپلې ښځې او اولادونو څخه چېرته لرې درومي مګرمقصد ته نه رسېږي او بېرته له هماغه دښمن یعنې کسالت سره بیاکورته راځي او چاره ترېنه ورکه وي)).

" شوپنهاور"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

حکمت اوسعادت

ارسطووایي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردنه لرې کړي نه دا چې په ډېرو لذتونو پسې هڅه وکړي.

زه هم دحکمت ډېره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه داچې په لذت پسې منډې واخلي.

یعني سعادت په هغه ګریز (تیښته) کښې دی نه په دغه شتاب (هڅه) کښې. هغه کسان ډېر غولیدلي دي چې ارزوګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزوګانو سره وداع کول اوبې نیازی ته رسیدل سعادت دی.

هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مره سعادت ته نژدی وي.که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځورغاړي بډایی څخه ډېر نیکبخته دی.

سقراط وایي: ډېرکسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډېرښه لباس په غاړه کښې شته نه په لوړو ماڼیو اوښو قصرونو کښې استوګنه لري مګرسره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپیروایي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خندا یوه وړه منظره ووینې خوله یې له خندا نه نه راټولېږي.

ځینې نور داسې غمجن دي چې هیڅ راز مسخرې او د خندا نندارې یې نشي خندولی.

دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ دژوند اوسعادت اساس ګڼل کیږي.

موږ باید دسعادت تومنه په ځان کښې ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده.
په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډېرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دی.
هغه څوک چې په باطن کښې غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی.
د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې اویه ځنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړی شي.
لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډېره توجه لري یعني همدغه سعادت ګڼي.
ارسطووایي: سعادت په فراغت او ازادۍ کښې دی.
سقراط هم ازادۍ او فراغت سترنعمت ګڼلی دی.
څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي.
هغه بیا خپل سعادت د دنیاپه نعمتونوکښې نه لټوي بلکه له معنوي لذتو نو څخه خونداخلي او حقیقي سعادت ته رسیږي.

" شوپنهاور"

انشا

د هرلیکونکي انشا د هغه دفکر آیینه ده.
که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقیقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دېته مه ګورئ چې ده څه موضوع کښې فکر کړی دی یا دده دفکر محصو ل څه شی دی.
دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه رازفکر کړی دی او دفکر کولو طرزیې څنګه دی؟
د هرلیکونکي انشأ لکه خمیره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مګر داصورتونه که هر څومره مختلف وي بیا هم خمیره یوه ده.

" شوپنهاور"

مطالعه او تفکر

څنګه چې ډېره زیاته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډېر لیکل اوډېر لوستل هم د حقایقو دمعرفت مخه نسي.
ددنیا ډېره لویه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتیبه وي هغه ارزښت نه لري چې یوه کوچنۍ منظمه کتابخانه یې لري.
همدغه راز ډېره زیاته پوهه چې په ذهن اودماغ کښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قیمت لري چې په جزئیاتو کښې یې ډېرغوراو دقت نه وي شوی.
په حقایقو باندې سړی هغه وخت پوهېدلی شي چې دعلیت په قانون پوه شي او په جزئیاتو کښې مطالعه ولري.
څنګه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته یې هم لري. مطالعه اوتفکر د انسان په ذهن کښې دوه متضاد تاثیرونه لری چې که یو زیات شي هغه بل کمېږي.
مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقایدو له تاثیرلاندې راولي چې ممکنه ده دانسان له ذاتي احتیاجاتو سره مخالفت ولري.

آزاد تفکر یعني د هغه طبعي سیر اوحرکت تعقیب چې محیط اوضروري مسایل بې دانسان په ذهن کښې پیداکوي دمطالعي په شان څه خاص شی په ذهن کښې موجودنه وي بلکه دفکرکولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډېره زیاته مطالعه دشخصي فکر د پرورش مخه نیسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.
علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډېرکتابونه یې لوستي دي مګر نوابغ او دفکر خاوندان چې دانساني مدنیت لاربنودونکي دي او د بشریت قافله دترقۍ خواته بیایي هغه کسان دي چې دجهان په کتاب کښې یې غور کړیدی او دنورو په خبرو کښې یې خپل فکر نه دی بایللی.

((وینهاور))

خوی او خصلت

دانسان خوی هېڅکله تغیر نه کوي. هو سړی په زلمیتوب او زړښت کښې هماغه دی چې په کوچنیتوب کښې و.
دده ډېر لوی هنردادی چې کله کله فریبنده (غولوونکی) صورت اختیاروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوړوي.
که غواړئ چې دغه حقیقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملګري په حرکاتو او رفتار کښې ښه دقت وکړئ چې ډېر کلونه ترینه بیل شوي یاست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خویاو خصلت هېڅ تغیر نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.
ځینې کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مګریه باطن کښې پوره باور لري چې دانسان خوی او خصلت تغیر نه قبلوي.
همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برګي ووینې په هغه باندې بیا اعتماد نه کوي.
که څوک د چاپه نظر یو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظریه نه بدلوي.
دانسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه یې دلوړوالي معیاردی. که څوک دفطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسایلو نه لویېږي.

" شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په یوه ښه اساس او په حقیقي اصولو ولاړدی مګرکله چې دژوندانه یو څه مراحل طی کړي نو بیا پوه شي چې بشري مناسبات یې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ.
هرڅوک چې ډېر ما ل لري او دلوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی مګریه دوستۍ کښې یې څه ګټه نشته څوک ورسره مینه نه لري.
هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کښې نه وي دلته ډېره لږه ده او له لږو خلکو سره ده.

"شوپنهاور"

بدي اوضرر

څومره چې لوړ اوعالي مبادي په یوه بد سړي کښې فاسد شویدی په ځناوروکښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کښې لږه ده چې دابتکار مبداپه کښې نشته ذکا چې دابتکار مبداده، بدي زیاتوي اوضرر یې ډېروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې د یوه جماد ضررله حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډېربد دی.

" ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت اومقام په جامعه کښې لوړوي ډېره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کینه او دښمني پیداکوي نه مینه او محبت.
دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دناداني تائیددی. څنګه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کښې لوړوي علم او عقل د نورو دکینې او نفرت موجب ګرځي.
یو هان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتمسخر ځانته جلبوي.
" شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څېړۍ ونه په ډېروخت کښې وده کوي او غځېږي دوام او پاینست یې هم ډېروي.
هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوټي ژرپیداکېږي او ژر لوئېږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډېر ژرله منځه ځي.
د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کښې وي.
" شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کښې وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کښې وي. یعنې دغضبي قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی.
قهر او غضب دعقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثال لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنې امرته تراخره غوږ کښېنږدي او په کار پسې وځغلي مګر شهوت دعقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولذت په لوري هڅه کوي او امرته هېڅ نه ګوري.
دغضب خاوند مکارنه دی اوغضب هم مکر جن نه دی.
مکر له شهوت سره تړلی دی او دشهوت کاردی.
همدغه سبب دی چې دغضب په ډېروالي کښې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډېروالي کښې شته.
" ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امرنه دی بلکه یوه ډېره شریفه اوآبرو منده عاطفه هم ده.

ځينې وايي چې دوستي يوډول مشابهت دی او هماغه اشخاص يو دبل دوستان وې چې يوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره اوکوتره له کوترې سره الوزي.

ځينې نورپه دې عقيده دي چې که دوه تنه يوکار او يوه پيشه لري نو هغه هېڅکله نشي دوستان کيدلی.

څوک چې دفطرت په قوانينو استناد کوي لکه (اورپيپدس) هغه وايي:

د و چې ځمکې باران خوښ دی اوباراني وريځې داغواړي چې په ځمکه باران واوروي.

هرا کليتس په دې فکردی چې ضديت دنږدې کيدو موجب دی او ډېرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پيدادي.

دا خبرې به پرېږدو او دابه ووايو چې ددوستۍ موضوع څه شی دی؟

خيرکه لذت که منفعت؟

هغه کسان حقيقي دوستان نه دي چې دمنفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مين دي. د دوی دوستي به ترهماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او دګټې اميد موجود وي.

دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقيقي دوستۍ نه خبرنه دی د هغه دوستي هم بې بنياده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد لېږي.

په دې دواړو دوستيو کښې دوست بالذات مقصو دنه دی بلکه لذت يا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقيقي دوستي هغه ده چې دښو خلکو ترمېنځ پيداکيږي اوپه ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خير خاوندان دي او د بل خير غواړي مينه بې يو له بله ذاتي او حقيقي ده.

دا دوستي په خيراو فضليت بناده او پايه بې ډېره ټينګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خير غواړي او خير وررسوي.

په دوستۍ کښې دا شرط دی چې يو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواوته معلوم وي.

په دوستۍ کښې اميزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ دمساوات په اساس ټېنګيږي چې هر يود بل حق اداکړي او هريو د بل محب وي.

ډېرخلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هېچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقين په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پيداکولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټيټ ګڼي يا لږ ترلږ خپل دوست ته دابښيي چې زه په تادومره نه يم ګران لکه چې ته پرماګران بې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوويلی.

دوستۍ هغه مينه ده چې له دوست څخه ببرته انعکاس کوي او له يوې خوا نه نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مينه له سرو او سپينو سره يا له ښو جامو او ښو خوراکونو سره دوستي نه ده ځکه چې له يوې خواده او بيرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کښې مقابله بالمثل په کارده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مينه له يوې خوا پيداکيدای شي مګر دوستي له يوه طرفه هېڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت يا منفعت په اثروي کيدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره يا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خير او فضيلت د دوستۍ اساس وي نو دښو او بدو ترمېنځ دوستي نه پيداکيږي.

حقيقي دوستي هماغه ده چې دنيکانو اوښو خلکو په پاکو زړونو کښې ځای لري او په خير او فضيلت بناده.

" ارسطو"

ښکلا

ښکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری یې سترګې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.

"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظریه داده چې وحشي انسان په هېڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرایزو تابع وي او هر کله د خپل میل او خواهش رضا غواړي.
انسان پېژندونکي پوهان دانظریه نه مني او وایي.
وحشي هغه دی چې د ادابو او رسومو ډېر پابندوي او په ناسته ولاړه تګ او راتګ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو اومقرراتو پیروي کوي، یعني وحشي انسان هغه مریی دی چې پخپل رفتار او کردار کښې د یوې طایفې د عاداتو دلاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

" جان دیویی"

«پای»

لوړ خيالونه او ژور فکرونه

www.ulfat.de